

WALDEMAR JANIGA

NOWELIZACJA KARTY NAUCZYCIELA W ZAKRESIE AWANSU ZAWODOWEGO

Słabości systemu awansu zawodowego nauczycieli, które ujawniły się w ostatnich czterech latach jego funkcjonowania, były przedmiotem szczegółowych analiz i stanowiły punkt wyjścia do podjęcia działań naprawczych. Ich efektem jest kolejna nowelizacja przepisów Karty Nauczyciela¹ w zakresie awansu². Poniżej zostaną przedstawione najważniejsze zmiany, które dotyczą również nauczycieli religii rzymskokatolickiej³. Informacja o tych zmianach jest istotna, gdyż doświadczenie ostatnich piętnastu lat potwierdza, że nauczanie religii, które jest specyficzną formą katechezy⁴, na dobre zadomowiło się

---

¹ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (ze zm.; tekst jedn. Dz.U. z 2003 r., nr 118, poz. 1112, nr 137, poz. 1304, nr 203, poz. 1996, nr 213, poz. 2081, nr 228, poz. 2258 oraz Dz.U. z 2004 r., nr 96, poz. 959, nr 179, poz. 1845). Odtąd proponuje się oznaczyć Kartę Nauczyciela literami KN.

² Zmiany w systemie awansu zawodowego wprowadzono 31 sierpnia 2004 r. ustawą z dnia 15 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 179, poz. 1845).

³ Zob. m.in.: L. Dembski, *Ze znowelizowaną Kartą Nauczyciela w nowy rok szkolny*, „Katecheta” 48(2004), nr 9, s. 48-52; A. Pery, *Nowelizacja Karty Nauczyciela*, „Monitor Prawny Dyrektora” (Miesięcznik dyrektora szkoły), 2004, nr 1, s. 1, 6-7; *Nowelizacja Karty Nauczyciela w 2004 r.*, „Szkoła”, Serwis nowoczesnego dyrektora, 2004, nr 4.

⁴ „W warunkach polskich, biorąc pod uwagę historyczne uwarunkowania oraz utwierdzoną przez ostatnie dziesięciolecia tradycję katechetyczną, należy szkolne nauczanie religii traktować jako część katechezy, tj. jako specyficzną formę katechezy [...] Szkolne nauczanie religii winno zatem wypełniać zarówno zadania postawione

w szkole, czyli w uprzywilejowanym środowisku rozwoju młodego człowieka⁵. Na dobre zadomowili się w nim również katecheci, którzy korzystają z możliwości awansu na najwyższy stopień w hierarchii nauczycielskiej. Stąd *Dyrektorium katechetyczne* podkreśla, że „nieвозмоść realizowania przez katechetę pełnej drogi doskonalenia profesjonalnego stwarzałaby niekorzystne warunki dla jego pełnego rozwoju osobowego, zawodowego i chrześcijańskiego, rodząc poczucie niepewności, tymczasowości, braku zaufania do odpowiedzialnych za nauczanie religii w szkole, co wpływa zawsze niekorzystnie na jakość jego pracy. W związku z tym za ważne należy uznać informowanie szkolnych katechetów o aktualnych ustaleniach legislacyjnych [...]”⁶.

1. WARUNKI UZYSKIWANIA KOLEJNEGO STOPNIA AWANSU

Pierwsze istotne zmiany o charakterze systemowym wynikają z art. 9b ust. 1. Warunkiem nadania nauczycielowi kolejnego stopnia awansu zawodowego według ustawy jest:

- spełnianie wymagań kwalifikacyjnych,
- odbycie stażu, zakończonego pozytywną oceną dorobku zawodowego nauczyciela,

oraz w przypadku:

- nauczyciela stażysty – uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej po przeprowadzonej rozmowie,
- nauczyciela kontraktowego – zdanie egzaminu przed komisją egzaminacyjną,
- nauczyciela mianowanego – uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej po dokonaniu analizy dorobku zawodowego nauczyciela i przeprowadzonej rozmowie.

---

przez Kościół, jak i wybrane cele, wyznaczone przez szkołę”. Zob. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 2001, nr 82.

⁵ Por. Kongregacja do Spraw Wychowania Katolickiego, *Świecki katolik świadkiem wiary w szkole*, Poznań 1986, nr 14.

⁶ *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*, nr 158.

Regulacja ta wprowadza nieistniejący obecnie obowiązek uczestnictwa nauczyciela mianowanego w postępowaniu na stopień nauczyciela dyplomowanego. Ustawodawca zastrzegł też sobie prawo dokonania analizy dorobku zawodowego nauczyciela, nauczyciel zaś musi być przygotowany na omówienie swoich osiągnięć zawodowych (dorobku zawodowego) i ewentualne rozwianie wątpliwości członków komisji. Obszar i zakres przewidywanej „rozmowy”, jak i analizy dorobku zawodowego określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli⁷. Według § 12 ust. 3 komisja analizuje dorobek zawodowy nauczyciela na podstawie przedłożonej przez niego dokumentacji i przeprowadzonej rozmowy, której przedmiotem powinien być wpływ działań i zadań zrealizowanych w czasie stażu na podniesienie jakości pracy szkoły, w której dany nauczyciel odbywał staż.

2. ZMIANA TERMINÓW

Kolejne zmiany w procedurze awansu zawodowego odnoszą się do art. 9c ust. 6 KN. W myśl nowych przepisów oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu dokonuje dyrektor szkoły w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia złożenia sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego. Oznacza to, iż w przeciwieństwie do dotychczasowych rozwiązań dyrektor szkoły nie może już w żadnym wypadku przedłużać terminu wydania oceny dorobku zawodowego, umożliwiającego nauczycielowi złożenie wniosku. Konsekwentną zmianą w tym względzie jest modyfikacja art. 9b ust. 3 KN. Ustawodawca odchodzi od „seryjności” w prowadzonych postępowaniach egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych, które dotychczas odbywały się w ściśle ustalonych terminach (styczeń i luty oraz maj, czerwiec i lipiec – art. 9b ust. 3 KN). Art. 9b ust. 3 brzmi następująco: „Nauczycielom, którzy złożą wnioski o podjęcie odpowiednio postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego do dnia 30 czerwca

⁷ Dz.U. z 2004 r., nr 260, poz. 2593.

danego roku, właściwy organ, o którym mowa w ust. 4, wydaje decyzję o nadaniu lub o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego w terminie do dnia 31 sierpnia danego roku”. Po ust. 3 ustawodawca dodał ust. 3a w brzmieniu: „Nauczycielom, którzy złożą wnioski o podjęcie odpowiednio postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego do dnia 31 października danego roku właściwy organ, o którym mowa w ust. 4, wydaje decyzję o nadaniu lub o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego w terminie do dnia 31 grudnia danego roku”.

Odejście to jest naturalnym rozwiązaniem, w praktyce bowiem większość nauczycieli składa wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego bezpośrednio po zakończeniu stażu i uzyskaniu oceny dorobku zawodowego, a zatem z końcem czerwca. Alternatywnie do likwidacji okresów prowadzenia postępowań kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych (sesji) ustawodawca wprowadził rozwiązania przewidujące rozstrzygnięcie, zobowiązujące organy wydające decyzje o nadaniu lub odmowie nadania stopnia awansu zawodowego do wydawania decyzji w konkretnych terminach: do 31 sierpnia danego roku i do 31 grudnia danego roku.

Ze względu na możliwość złożenia wniosku w terminie po 30 czerwca pojawił się nowy zapis w art. 9d ust. 7 KN: „Nauczyciel stażysta i nauczyciel kontraktowy składają wniosek o podjęcie odpowiednio postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego w roku uzyskania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu. Nauczyciel mianowany może złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego w okresie 3 lat od dnia otrzymania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu. W przypadku niedotrzymania terminów złożenia wniosków, nauczyciele ci obowiązani są do ponownego odbycia stażu w pełnym wymiarze”. Ustawodawca więc odstąpił od dotychczasowego rygoru złożenia przez nauczycieli stażystów i kontraktowych wniosku o podjęcie odpowiednio postępowania egzaminacyjnego lub kwalifikacyjnego w terminie 14 dni od otrzymania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu. W zamian przewidziano konieczność złożenia wniosku w roku uzyskania tej oceny. Podobnie, jak to jest obecnie, odstąpienie od

tych terminów, zgodnie z art. 9d ust. 7 KN będzie powodować konieczność powtórzenia stażu.

3. WYDŁUŻENIE ŚCIEŻKI AWANSU ZAWODOWEGO

Nowe przepisy nie zmieniają długości stażu na kolejne stopnie awansu zawodowego. Zgodnie z art. 9c ust. 1 KN nauczyciele stażyści odbywają staż w wymiarze 9 miesięcy, kontraktowi i mianowani – w wymiarze 2 lat i 9 miesięcy.

W art. 9d ust. 4 KN ustawodawca wprowadził jednakże zasadę niezbędnych okresów przejściowych, uniemożliwiając rozpoczynanie stażu na kolejny ze stopni natychmiast po uzyskaniu poprzedniego stopnia awansu. Nauczyciel kontraktowy może zacząć staż na stopień nauczyciela mianowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej 2 lat, a nauczyciel mianowany może przystąpić do stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej roku. W praktyce możliwy dotychczas awans na stopień nauczyciela dyplomowanego w ciągu 7 lat wzrasta do okresu co najmniej 10 lat pracy w szkole. Oznacza to, iż dodatkowym warunkiem uzyskania kolejnych stopni awansu zawodowego, o których mowa w art. 9b KN, staje się również warunek przepracowania niezbędnego okresu na stanowisku nauczyciela.

Wprowadzenie tych przepisów ma uzasadnienie w obserwowanym procesie realizacji awansu zawodowego przez nauczycieli. Dotychczasowe normy przewidujące równoczesne znaczące przeszerogowanie płacowe powodowały nadmierną presję i koncentrowanie się nauczycieli wyłącznie na kwestiach awansu, a nie na efektach kształcenia i wychowania dzieci oraz młodzieży⁸. Zastosowane regulacje „mają umożliwiać nauczycielowi wypracowanie warsztatu i metod pracy, jak również niezbędnej analizy i oceny efektów działań podjętych w okresie poprzednio odbywanego stażu”⁹.

⁸ *Nowelizacja Karty Nauczyciela w 2004 r.*, s. 8.

⁹ Tamże.

Istotna zmiana zaszła też w art. 9d ust. 5. Brzmi on następująco: „W przypadku nieobecności nauczyciela w pracy z powodu czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby, zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy lub urlopu innego niż urlop wypoczynkowy, trwającej nieprzerwanie dłużej niż miesiąc, staż ulega przedłużeniu o czas trwania tej nieobecności. W przypadku nieobecności dłuższej niż rok nauczyciel obowiązany jest do ponownego odbycia stażu w pełnym wymiarze”.

W konsekwencji wprowadzono zmiany również w stosunku do nauczycieli korzystających już z odrębnej formuły awansu zawodowego (na stopień nauczyciela dyplomowanego) określonej w art. 9e KN. Dyrektor szkoły będzie mógł złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, jeśli:

- legitymuje się nieprzerwanym okresem pracy na tym stanowisku, wynoszącym co najmniej 3 lata (w przypadku nauczyciela posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora to co najmniej 2 lata),
- legitymuje się wyróżniającą oceną pracy,
- upłynęły co najmniej 4 lata od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego (w przypadku nauczyciela posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora wystarczą 3 lata).

Poprzedni zapis przewidywał, aby okres pracy dyrektora na tym stanowisku wynosił 2 lata i 9 miesięcy (9 miesięcy w przypadku nauczyciela z doktoratem) oraz legitymowanie się dobrą lub wyróżniającą oceną pracy.

Zgodnie z przyjętą w nowelizacji koncepcją wydłużania okresu potencjalnej możliwości osiągnięcia najwyższego stopnia awansu zawodowego zmiany dotyczą też art. 9c ust. 2 KN, którym uregulowano okresy stażu dla nauczycieli. Staż w myśl nowych przepisów został wydłużony: dla nauczycieli kontraktowych i mianowanych posiadających minimum doktorat – z 9 miesięcy do 1 roku i 9 miesięcy. Należy też dodać, że ograniczono dyrektorom szkół możliwość skracania stażu nauczycielom akademickim, którzy z dniem nawiązania stosunku pracy w szkole otrzymali stopień nauczyciela kontraktowego.

Sumując powyższe uwagi, należy stwierdzić, że potencjalna długość ścieżki awansu zawodowego nauczyciela zatrudnionego w szkole w świetle znowelizowanej Karty Nauczyciela przedstawia się następująco:

- stażysta – staż 9 miesięcy (na stopień nauczyciela kontraktowego),
- kontraktowy – obowiązkowe 2 lata pracy w szkole plus staż 2 lata 9 miesięcy (na stopień nauczyciela mianowanego),
- mianowany – obowiązkowy rok pracy w szkole plus staż 2 lata 9 miesięcy (na stopień nauczyciela dyplomowanego).

4. WZMOCNIENIE KONTROLI PAŃSTWA NAD PROCESEM AWANSU

Aby wzmocnić państwową kontrolę nad procesem awansu zawodowego, zmieniony zostaje art. 9g ust. 2 KN dotyczący komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych. Powodem zmian jest m.in. wpływ, jaki uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego ma na stabilizację i nabycie uprawnień ochronnych wynikających z tej ustawy. Jednocześnie przewiduje się odrębną procedurę w zakresie przekształcania stosunku pracy w związku z uzyskaniem stopnia nauczyciela mianowanego.

Po zmianach skład komisji egzaminacyjnej dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela mianowanego to:

- przedstawiciel organu prowadzącego szkołę (przewodniczący),
- przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny (kuratorium oświaty),
- dyrektor szkoły,
- dwóch ekspertów z listy ustalonej przez ministra oświaty.

W stosunku do poprzednich rozwiązań przewiduje się zatem tę samą liczbę członków komisji, ale na miejsce jednego z ekspertów wchodzi przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny¹⁰.

Wprowadzono istotny zapis, który przewiduje nowe obowiązki dla dyrektora szkoły. Otóż na mocy art. 9d ust. 8 KN zostaje on

¹⁰ Z kuratorium oświaty.

zobowiązany do corocznego umieszczania w arkuszu organizacyjnym liczby nauczycieli, w podziale na stopnie awansu zawodowego, przystępujących do postępowań kwalifikacyjnych lub egzaminacyjnych w roku szkolnym. Również w arkuszu dyrektor powinien wskazać terminy złożenia przez nauczycieli wniosków o podjęcie tych postępowań.

Powyższa regulacja, zresztą zupełnie nowa, wpisuje się konsekwentnie w cały kompleks działań definiujących system awansu zawodowego. Należy zaznaczyć, iż arkusz organizacyjny szkoły zatwierdza ostatecznie organ prowadzący, który jest również zobowiązany do ustalania wysokości dodatków do wynagrodzenia na każdym ze stopni awansu zawodowego. A zatem przepisy te mają znaczenie w kontekście obowiązków płacowych samorządu.

5. EKSPERCI MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU W PROCESIE AWANSU

Kluczowymi postaciami w całej strukturze awansu zawodowego nauczyciela są eksperci biorący udział w komisjach na każdym z etapów awansu. Oni bowiem muszą zadbać o jednolitość kryteriów i sposobu oceniania dorobku zawodowego nauczycieli. To zaś wymaga fachowego przygotowania, wiedzy merytorycznej w zakresie specjalności, jaką reprezentuje nauczyciel, umiejętności pracy w zespole i stosowania się do przepisów prawnych odnośnie do procedury awansu nauczycieli. Z pewnością z tego względu w art. 9g ust. 11a KN wprowadzone zostają nowe rozwiązania, zaostrzające rygory dotyczące ekspertów, w tym gwarantujące ich nieustanne doskonalenie zawodowe.

Zgodnie z nowymi zasadami na listę ekspertów Ministra Edukacji Narodowej i Sportu będzie można wpisać wyłącznie osobę, która: posiada co najmniej wyższe wykształcenie magisterskie, jest nauczycielem dyplomowanym, a po uzyskaniu tego stopnia przepracowała co najmniej 3 lata i w tym czasie ukończyła szkolenie z wynikiem pozytywnym dla kandydatów na ekspertów w placówce doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, ma co najmniej 10-letni

staż pracy pedagogicznej, psychologicznej, naukowo-dydaktycznej albo artystycznej. Ponadto osoba ta musi spełniać jeden z następujących warunków:

- powinna być nauczycielem akademickim zatrudnionym w szkole wyższej, kształcącej nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych, o których mowa w art. 1 ust. 1 i ust. 1a KN,
- powinna być nauczycielem zatrudnionym w przedszkolu, szkole, placówce lub innej jednostce organizacyjnej, o której mowa w art. 1 KN,
- powinna być konsultantem współpracującym z Centrum Edukacji Artystycznej,
- powinna być wychowawcą, pedagogiem lub psychologiem zatrudnionym w publicznej placówce opiekuńczo-wychowawczej lub publicznym ośrodku adopcyjno-opiekuńczym.

Oprócz tego spełnia warunki, o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 1-4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, tzn. posiada obywatelstwo polskie¹¹, ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych, nie toczy się przeciwko niej postępowanie karne, dyscyplinarne czy też postępowanie o ubezwłasnowolnienie, nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie.

Ekspertem może zostać osoba, która nie była też karana dyscyplinarnie i uzyskała rekomendację zawierającą opis dorobku zawodowego nauczyciela lub nauczyciela akademickiego, wydaną przez instytucję lub stowarzyszenie działające w systemie oświaty i wychowania, szkolnictwa wyższego i nauki lub na ich rzecz albo nauczycielski związek zawodowy. W przypadku nauczycieli zatrudnionych w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych powinna ona posiadać pisemną opinię wraz z uzasadnieniem, wystawioną przez instytucję lub stowarzyszenie działające w systemie pomocy społecznej albo nauczycielski związek zawodowy.

Warto przypomnieć, że dotychczasowe warunki w tym zakresie sprowadzały się do: posiadania wyższego wykształcenia magister-

---

¹¹ Wymóg ten nie dotyczy obywateli państw Unii Europejskiej.

skiego, spełnienia warunków dotyczących obywatelstwa i niekaralności (art. 10 ust. 5 pkt 1-4 KN) i uzyskania stosownej rekomendacji.

W noweli ustawy uszczegółowiono również powody skreślenia z listy ekspertów (art. 11c KN). Są one następujące:

- na wniosek eksperta,
- na umotywowany wniosek organu powołującego komisję egzaminacyjną lub kwalifikacyjną, lub organu sprawującego nadzór pedagogiczny, w przypadku gdy: ekspert dwukrotnie nie weźmie udziału w komisji, do której został powołany i nie usprawiedliwi tej nieobecności lub też nie przestrzega przepisów dotyczących postępowania egzaminacyjnego lub kwalifikacyjnego,
- nie spełnia warunków określonych w ust. 11a pkt 5 i 6 (np. przestał pracować w zawodzie nauczyciela),
- w sytuacji prawomocnego ukarania karą dyscyplinarną,
- w razie dokonania wpisu z naruszeniem prawa.

Zarówno wpis na listę ekspertów, jak i odmowa wpisu oraz skreślenie z tej listy następuje w drodze decyzji administracyjnej ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (art. 11d KN). Nauczyciele aktualnie wykonujący prace eksperckie są zobowiązani do 31 grudnia 2006 r. ukończyć wyżej wspomniane szkolenie.

UWAGI KOŃCOWE

Powyżej przedstawiono najistotniejsze zmiany dotyczące awansu zawodowego nauczycieli w Karcie Nauczyciela. Należało oczekiwać wprowadzenia znacznych rygorów w związku z odnotowywanymi przypadkami nadużywania dotychczas realizowanej procedury, zwłaszcza na poziomie awansu na stopień nauczyciela dyplomowanego oraz powoływania i pracy ekspertów. Odwołując się do wcześniejszych spostrzeżeń i chociażby do doświadczeń związanych z zakończeniem postępowań kwalifikacyjnych na stopień nauczyciela dyplomowanego w grudniu, należy stwierdzić, że zmiany nowelizujące dotychczasowe przepisy poszły w dobrym kierunku. Ankietowani wi-

zytatorzy i eksperci z województwa podkarpackiego, którzy uczestniczyli w posiedzeniach komisji kwalifikacyjnych¹², zauważyli, że właściwie nie było słabych teczek dokumentujących wymagania. Prezentowane działania i ich efekty były znaczące i godne podkreślenia, a ocena punktowa wysoka. Dokumentacja zawarta w teczkach nastawiona była na osiągnięcia nauczyciela, a nie na wykonywanie, jak dotychczas zadań. I w końcu przeprowadzone rozmowy z nauczycielami, którzy ubiegali się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, pozwoliły na uwiarygodnienie przygotowanej „teczki”, rozwiązanie niejasności i przede wszystkim poszerzenie obrazu jakości wykonywanej pracy na rzecz środowiska szkolnego. Konieczna jest jednak osobista lektura tej ustawy, aby zapoznać się ze szczegółami nowych i zmienionych przepisów prawnych.

I druga uwaga. Eksperti oceniający stopień spełnienia przez nauczyciela wymagań koniecznych do osiągnięcia kolejnego szczebla w hierarchii zawodowej, realnie wpływają na jego rozwój i jakość pracy polskiej szkoły, a w odniesieniu do katechetów także na ich formację oraz efektywność posługi ewangelizacyjnej w środowisku szkolnym i parafialnym. Biorą więc na siebie dużą odpowiedzialność¹³. Po zaprezentowanych zmianach legislacyjnych przejrzystsza jest pozycja prawna ekspertów i wyższe będą, jak należy sądzić, ich kompetencje w zakresie oceniania wymagań przez awansujących nauczycieli¹⁴.

Przyjęte zapisy, mówiące o koniecznej obecności nauczyciela w posiedzeniu komisji na stopień nauczyciela dyplomowanego i pracy ekspertów, jak i rozwiązania dotyczące zmiany dotychczasowych terminów, wydłużenia ścieżki awansu i wzmocnienia nad nią kontroli państwa, powinny przynieść całemu systemowi awansu zawodowego nauczycieli. Z pewnością wpłyną też na efektywność posługi katechetycznej nauczycieli religii.

---

¹² Opinia została sformułowana na podstawie badań własnych przeprowadzonych w styczniu 2005 r. wśród 30 wizytatorów i ekspertów.

¹³ Zob. W. Janiga, *Ekspert katechetyczny komisji egzaminacyjnej i kwalifikacyjnej w świetle obowiązującego prawa*, „Studia z Prawa Wyznaniowego”, 2004, t. 7, s. 143-156.

¹⁴ Niektóre z przyjętych rozwiązań postulowano już wcześniej. Por. tamże, s. 151-155.